

Ο Ηρακλής, ο Περσέας, η Αταλάντη και ο... Γιάντα

Το νέο βιβλίο του Βρετανού Στίβεν Φράι

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Το ότι είναι πολλοί οι μελετητές από το εξωτερικό με βαθιές γνώσεις και καλλιέργεια πάνω στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, τη γραμματεία και τις παραδόσεις του είναι γνωστό. Αυτό που περιμένει λιγότερο ίσως κανείς είναι έναν Βρετανό κωμικό ηθοποιό σαν τον Στίβεν Φράι να συγκαταλέγεται ανάμεσά τους. Κι όμως, διαβάζοντας κανείς έστω μερικές σελίδες από τους «Ηρώες», το νέο του βιβλίο που κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Πατάκη, καταλαβαίνει πως εδώ δεν έχουμε να κάνουμε απλώς με έναν θαυμαστή της αρχαίας Ελλάδας, αλλά με άνθρωπο που γνωρίζει καλά τις αρχαίες πηγές και ακριβώς για αυτό νιώθει άνετα να τις μεταφράσει στη σύγχρονη γλώσσα των εποχών του.

Φυσικά ο Φράι το έχει ξανακάνει. Στον προ ολίγων ετών «Μύθος», ο ίδιος έκανε βουτιά στο χαοτικό σύμπαν των αρχαιοελληνικών μύθων, ασχολούμενος κυρίως με τις αμέτρητες θεότητες, κύριες και δευτερεύουσες, με τις οποίες οι Έλληνες συνήθιζαν να ερμηνεύουν τον κόσμο. Αυτή τη φορά σειρά έχουν οι θνητοί, σε ένα αρκετά πιο στοχευμένο βιβλίο, που μας συστήνει με κάθε λεπτομέρεια τους σπουδαιότερους ήρωες της αρχαιότητας: Περσέας, Ηρακλής, Θησέας, Ορφέας, Βελλεροφόντης, Οιδίποδας, Αταλάντη και Ιάσοντας αποτελούν ξεχωριστά κεφάλαια, τα οποία δίνουν σύγχρονα την ευκαιρία στον Φράι να αφηγηθεί επιπλέον ιστορίες που τους συνδέουν με το υπόλοιπο παλιμπηστο των μυθολογικών—και όχι μόνο—αφηγήσεων.

Ένας παραμύθις

Το σημαντικό βέβαια εδώ είναι ότι έχουμε να κάνουμε με έναν σπουδαίο παραμύθι: «Η πάλη του Ηρακλή με τον Κέρβερο ήταν χάσμα οφθαλμών. Ο Ερμής χειροκροτούσε σαν μαγεμένο παιδί και επιδίδονταν σε ενθουσιώδεις κατακόρυφες απογειώσεις με τις φτερωτές φτέρνες του συνεπαρμένος από το θέαμα του Ηρακλή,

που, τύλιγμένος σφιχτά με το μάρμι του Λιονταριού της Νεμέας, πάσχιζε να κλειδώσει την ασφυκτική λαβή του γύρω από τους τρεις λαμούς του εξαγριωμένου θηριώδους λαγωνικού, ενώ το ζώο κινούσε σπασμωδικά τη φιδουρά του, που κυρτωνόταν, σουβίλιζε και κοπανούσε, προκειμένου να βρει εκτεθειμένο θνητό δέρμα και να κόψει τις δοντάρες της, που τρυπούσαν, βέβαια, σαν νυστέρι», γράφει ο Φράι περιγράφοντας τον δωδέκατο άθλο του ήρωα.

Κι αν οι άθλοι του Ηρακλή ή η Αργοναυτική Εκστρατεία είναι λίγο έως πολύ γνωστά στον Έλληνα αναγνώστη, οι ερμηνείες και οι προεκτάσεις τους, οι οποίες καταδεικνύουν και το ιστορικό αισθητήριο του συγγραφέα, έχουν ξεχωριστό ενδιαφέρον. Ο Ηρακλής για παράδειγμα χαρακτηρίζεται ως «ο ήρωας ιδρυτής της Ελλάδας», μιας και ήταν εκεί-

«Η πάλη του Ηρακλή με τον Κέρβερο ήταν χάσμα οφθαλμών. Ο Ερμής χειροκροτούσε σαν μαγεμένο παιδί», γράφει ο Φράι για τον δωδέκατο άθλο του ημίθεου.

νος που «έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην εκκαθάριση του φυσικού κόσμου από τις προαιώνιες θηριώδεις δυνάμεις που τον λυμαίνονταν, καθώς και στην εγκαθίδρυση νέων πολιτικών δυναστειών, που έμελλε να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στην ελληνική ιστορία» τα παραπάνω αναφέρονται ως κατακλείδα σε ένα κεφάλαιο που περιγράφει πως ο ήρωας συνδέεται άμεσα με την άνοδο στον θρόνο βασιλέων όπως ο Νέστωρας, ο Πηλέας, ο Τελαμώνας, ο Τυνδάρεως και άλλοι.

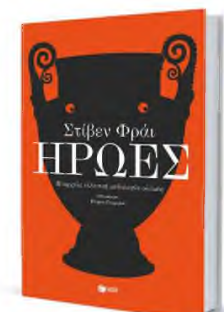
Βασικό (και απολαυστικό) χαρακτηριστικό βέβαια των διηγήσεων του Φράι είναι ότι αυτές γίνονται με γλώσσα σύγχρονη, διαθιμισμένη συχνά από χούμορ και κάποιο βρετανικό φλέγμα.

Η αρχαιοελληνική κεραμική είναι γεμάτη από παραστάσεις που απεικονίζουν ηρωικά κατορθώματα. Ο Ηρακλής έχει φυσικά την τιμητική του, όπως στο συγκεκριμένο μελανόμορφο αγγείο, όπου τον βλέπουμε να αντιμετωπίζει τη Λεοναία Υδρα.

Ο συγγραφέας αναφέρεται συχνά στις αναπαραστάσεις των διαφόρων κατορθωμάτων των ηρώων στα αρχαία αγγεία. Αριστερά, ο Περσέας αποκεφαλίζει τη Μέδουσα σε μια μελανόμορφη όλλη που υπογράφει ο Ζωγράφος του Αμασσ.

Οι «Ηρώες» του Στίβεν Φράι κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Πατάκη σε μετάφραση του Πέτρου Γεωργίου.

«Ωσου ξαφνικά, με το πρώτο φως της αυγής, αντικρισε το πιο εκπληκτικό θέαμα: ένα πανέμορφο κορίτσι αλυσωμένο σε έναν βράχο. Πέταξε κοντά της. «Τι κάνεις εδώ?». «Τι φαινόταν να κάνω; Και να χαρείς, κράτα το βλέμμα σου στο πρόσωπό μου και μην το ρίξεις παρακάτω». «Με συχωρείς, αλλά σε είδα και αμέσως σκέφτηκα μήπως θα μπορούσα να βοηθήσω. Περσέα με λένε». «Ανδρομέδα, χάρηκα. Πώς το καταφέρνεις και αιωρείσαι?». «Είναι μεγάλη ιστορία... Ασε με όμως εμένα. Γιατί είσαι δεμένη στο βράχο?». [...] «Η μητέρα μου φταίει για όλα. Μία μέρα είπε ευθαρσώς μπροστά σε κόσμο ότι είμαι πιο όμορφη από όλες τις Νηρηίδες και τις Ωκεανίδες του κόσμου».

«Ε, είσαι!», είπε ο Περσέας. Σιγά σιγά, Ο Ποσειδώνας, λοιπόν, την άκουσε να καυχείται και τσατίστηκε τόσο πολύ, ώστε έστειλε ένα θαλάσσιο τέρας, έναν δράκο, που λέγεται Κήτος, να κάνει επιδρομές στα παραλιακά μέρη. [...] «Δεν το πιστεύω...», είπε η Ανδρομέδα. «Απλά δεν το πιστεύω! Πώς το έκανε αυτό?». «Ε, εντάξει...» απάντησε ο Περσέας, σπάζοντας τα δεσμά της με δύο απότομα χτυπήματα της άρπης. «Το νερό είναι το στοιχείο μου. Απλά κολύμπισα από κάτω του και το ξεκοίλιασα με τη λεπίδα μου. Να σε πετάξω κάπου?». Ωσου να φτάσουν στο παλάτι, είχαν δαγκώσει αμφοτέροι τη λαμρίνα». Σύγχρονο ενδιαφέρον έχει επίσης το κεφάλαιο για την Ατα-

λάντη, όπου ο Φράι αφηγείται πως η ηρωίδα από την Αρκαδία είχε πρωταγωνιστικό ρόλο στο περίφημο κυνήγι του Καλυδώ- νου Κάπρου και πως αργότερα παγιδεύτηκε σε έναν αγώνα δρόμου, ώστε να απαρνηθεί την παρθενία και να παντρευτεί τον Ιππομένη. Η διαχρονικότητα των ελληνικών μύθων είναι ούτως ή άλλως δεδομένη για τον Φράι, ο οποίος αλλού σημειώνει: «Σε τελική ανάλυση, το μαγτείο είχε πει στον Ηρακλή ότι θα κέρδιζε την αθανασία μόνο εφόσον ολοκλήρωνε τους άθλους: δεν θα αρκούσε η προσπάθεια. Όπως είχε πει προ μνημονευτών, σε ένα μακρινό, πολύ μακρινό γαλαξία, ο Γιάντα: «Κάνε ή μην κάνεις. Προσπάθεια δεν υφίσταται!».